

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer, péntektől vasárnapig.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. Egyes szám ára 10 fillér.
Közsegek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként ha előfizetnek, 8 koronért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyi) intézendők. Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések és előfizetési pénzek küldendők.

Ipari és kereskedelmi oktatás reformja.

Aránylag csendben és az ügy komolyságához méltó módon, olyan reform vált most valóra, mely nagy befolyással és igen messzemenő hatással lesz a közgazdasági szakoktatásnak ama főcsoportjaira, melyek a kereskedelem és az ipar körébe tartoznak. Ez a két főcsoport mindaddig a legtökéletesebb rendtelenségben és szervezatlenségben leledzett, minek következtében is tulajdonképpeni feladatát nem tölthette be, sőt olyan állapotra vezetett, amely csakis az ügy érdekeinek legnagyobb sérelmével volt tartható.

Néhány szóval jellemezni lehet az eddigi állapotot. Az ipari oktatás minden logika és rendszer nélkül két részre szétosztva egyrészt a kultuszminisztérium, másrészt a kereskedelemügyi minisztérium alá volt rendelve s mindkét minisztérium a maga intézeteit külön-külön vezette, kezelte, irányította anélkül, hogy a másik tárczával egyetértésbe lépett volna. A kereskedelmi felső oktatás pedig egészen a közoktatásügyi tárczához tartozott s a kereskedelmügyi s a kereskedelemügyi minisztérium semmiféle beleszólással sem élhetett ennek ügyeibe. Mindkét minisztérium

közvetlenül rendelkezett a maga intézeteivel; nem volt tanácsadó, közbeeső, illetőleg közvetítő fórum, amely az ellentéteket kiegyenlítette, illetve az egységes eljárást létrehozhatta volna. Ez az organizáció amilyen zavargásnak tűnik is fel, így elméletben némiképpen mégis fentarthatónak látszik; de aki a tényleges állapotokat ismeri, szomorúan tapasztalhatta, hogy a rendszertelenség mily óriási mértékben akadályozza a fejlődésnek, az eredmények érvényesülésének, sőt általában a hasznos munkának.

Nem csupán az oktatásügyi szakkörök sürgetése, hanem a gyakorlati életnek immár el nem utasítható követelése teremtette meg a reformot s valóban általános az öröm mindenek körében, akiket az ügy illet, hogy a reform végre bekövetkezett, sőt az új szervezés már életbe is lép, úgy, hogy előreláthatóan kedvező hatásait már a most kezdődő iskolai évadban érvényesítheti.

Az egész reform alapeszméje abban csúcsosodik ki, hogy az eddig kettéválasztott intézmények guvernementális beosztásuk megbolygatása nélkül egységes szellemi vezetés alá s így egyértelmű működés keretébe vételessenek, sőt az ipari és kereskedelmi oktatás is mint egymással rokon ügyek lehetőleg egymás mellett haladó, egymást kiegészítő

irányzat útjára tereltesse. E cél betöltése végett királyi jóváhagyással megalkotja a kormány az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács intézményét, melynek alárendelendők az összes ipari és kereskedelmi iskolák tanfolyama, s általában az ipari és kereskedelmi szakoktatás ügyei. A tanács két osztályban működik az egyeságak külön ügyeinek ellátására, de a közösen érdeklőteendőket plenárisan intézik. Tagjaiul nemcsak pedagógusok neveztetnek ki, hanem a gyakorlati ipar és kereskedelem vezető-embeirei közül is olyanok, akiknek közreműködése hasznára válhatik az ügyeknek. Az érdekelt két minisztérium egyenlő részszerrel járul hozzá a tanács egybeállításához s mindkettőnek egyenlő is a reál való befolyása.

Ez a szervezés mindjárt első percze szerencsésnek látszik annak az elvnek logikus keresztülvitelével, hogy az erők szétforgácsolása megszűnjék s egyesített tevékenység lépjen helyébe az egész vonalon. Örömdetes különösen, hogy ez a megoldás az eddigi kötelekek megszaktatása nélkül s így minden rázkódtatás mellőzésével válik lehetővé. Az ipari oktatás ügyeinek elintézésére eddig is illetékes iparoktatási tanács rendszerét kiterjesztik az összes ipari iskolákra s a kellően szélesebb alap megteremtésével hoz-

TÁRCZA.

Mark Twain a telepátiról.

Mark Twain-nek budapesti időzése alkalmából időszerűnek találjuk a következő apróság közlését, mely bizonyítja, mint vélekedik a híres és általánosan kedvelt amerikai humorista a telepátiról.

Mark Twain ugyanis mintegy tizenöt év előtt a következő levelet intézte egy londoni spiritualista társasághoz:

Igen tisztelt Uraim!

Igazán rendkívül örvendének, ha magam is tagja lehetnék nagyrabecsült társaságuknak, mint-hogy a gondolat átvitel tüneményét, vagy a mint én nevezem, a „szellemi távirtdá“-t, magam is már évek hosszú során át a legnagyobb figyelemmel kísérem. Körülbelül tíz év óta annyira hozzácsoktam az ilyen nemű sajátosságos tüneményekhez, hogy például levél-írás alkalmával gyakran — ugyazólván — érzem, hogy olyan gondolatokat vetek papírra, a melyeket nekem más, távollevő egyének szuggerálnak, vagy legalább is, hogy az írásra készítenek. Oly impulzus, mely kizárólag csakis az én személyemre szorítkozna, nálam teljesen ki van zárva. Lehetséges azonban az is, hogy sok dologra csak azért gondolok, mert megelőzőleg önkénytelenül és tudtomon kívül másoknak erre impulzust adtam.

Az ilyen eseteket évek óta állandóan megfigyelem és komolyan mondva, hasznom is van a dologból.

Szivarjaimat legalább is 1200 angol mértföldnyi

távolságról hozatom. Néhány nappal ezelőtt (szeptember 30-án) egyszerre csak eszembe jut, hogy: nini, már vagy három hete, hogy megrendeltem a szivarokat és még mindig se hírük, se hamvuk. Megfoghatatlan, hol kéne nekem oly sokáig? Rögtön leültem és sürgönyöztem, hogy mi lesz már a megrendelt szivarokkal? Azaz jobban mondva, csak megszevesgeztem a sürgönyt, mert éppen a mikor el akartam küldeni, hirtelen a következő gondolat villant át agyamon: Eh, hadd csak! Szivar szállítód amugy is éppen most foglalkozik azok elküldésével! Nem sürgönyöztem. A mint az alábbiakból ki fog tűnni, ez esetben a gondolat egy fél másod perc alatt 1200 angol mértföldnyi utat tett meg.

Ma, mikor ezt a leveletem írom, október 4-ike van. Éppen most jelenti az inasom, hogy a szivarok megérkeztek. Kér, hogy adjak neki pénzt, hogy kifizethesse a magas szállítási díjat meg a... vámot.

Lássák uraim, mily helyesen cselekedtem, hogy akkor nem sürgönyöztem. A szivarrendelvényemre vonatkozó számla, amelyet október 2-án vettem kézhez, csakugyan szeptember 30-ikáról volt keltező. Határozottan tudtam, hogy akkor (szeptember 30-án) abban az üzletben az én szivarjaimmal foglalkoztak, mert különben nem éreztem volna magamban azt az erős ösztönt, hogy sürgessem meg az expediciót. Az által pedig, hogy a villanyos távirtda mellőzésével rábiztam magam a „szellemi távirtdára“, legalább is 50 szentet tehettem félre a szegények részére. Természetes dolog, hogy e szegények közé első sorban is én magam tartozom.

A legutóbbi kilenc év alatt rendkívül sok ehhez hasonló dolog történt velem. Mondhatnám

számtalan levél vált fölöslegessé az által, hogy nem engedelmessétem belső sugallatomnak, mely a levél-írásra készítetett. Mindig tudtam, hogy akinek írni akarok, éppen most ír nekem, még pedig ugyancsak arról a tárgyról, amelyre vonatkozólag vele érintkezni kívántam.

Minek irnánk ketten egy és ugyanarról a tárgyról? Akárhányszor csodálkozunk azon, ha leveleink keresztelik egymást. Ha csak egyikünk nyomná el a kapott impulzust, okvetlenül elmaradna a keresztezés.

Önökkel szemben, igen tisztelt uraim, természetesen kivételt teszek. Feltesszem, hogy önök szellemi uton sürgönyöztek nekem, sietek tehát kívánságuknak rögtön eleget tenni és haladéktalanul közlöm önökkel nézeteimet.

Már 1878-ban, májusban „szellemi távirtda“ cím alatt ki akartam adni egy kis füzetkét, a melynek tartalmát a rákövetkező 2-3 év alatt egy újabb esettel ki is bővítettem. Mindez ideig azonban nem hoztam e munkát nyilvánosságra, mert attól tartok, hogy az emberek majd nevetnek rajta, s itt is a humoristát látják bennem és azt hiszik, hogy gúnyt űzök a dologból. Ezért, hogy esetleg akaratom ellenére is ne ártsak az ügynek, elállottam a közzétételtől. A régi kéziratot azonban megőriztem. Ma is megvan még s e helyütt még csak a következő, az említett füzetkét átható gondolatról akarok megemlékezni:

Megfigyeléseim révén gyakran arra a tapasztalatra jutottam, hogy az emberek még az egymástól legtávolabbi és helyeken is szellemi összeköttetésben állhatnak egymással. Ehhez, azt hiszem,

Bely

záfűzik a kereskedelmi szakoktatást is: ime, ezt jelenti pure es simple a reform. Az autonóm tanács rendszere, mely úgy az általános közoktatás, mint az ipari oktatás terén évek hosszú során át bevált, ezuttal kiterjeszkedik a kereskedelmi oktatásra is, mely mindeddig teljesen nélkülözötte minden ilyesféle fórum közreműködését.

Kiváltképpen az utóbbi szempont az, amely mód felett örvendetessé teszi a reform bekövetkezését. Nem titok ugyanis, hogy a kereskedelmi oktatás egyik sötét pontja a magyar közoktatás-ügynek. Sem a teória, sem a gyakorlat emberei nincsenek megelégedve vele, mert rendszerében, működésében s irányzataiban egyaránt hiányzik az, ami a modern oktatás-ügynek is elsőrendű feltétele: a cél tudatosság. Jól tudjuk, hogy kereskedelmi iskolák csak ott nem létesültek, ahol nem akarták; mert ahol akarták, ott — bármily czélszerűtlen, felesleges és haszontalan lett legyen is — az iskola tényleg létrejött. Így lett rövid évek alatt vagy három tucat felső kereskedelmi iskola az országban, ami egyrészt sok, másrészt a kedvezőtlen elhelyezés révén rossz irányba tereli az egész kereskedelmi oktatást, sőt kereskedelmileg képzett proletariátust teremti.

Kulturállamban ilyesminek fejlődnie nem szabad, de ha már meg van, feltétlenül helyes és mielőbb mederbe terelendő. A rossz fejlődés megakadályozása a már meglevő bajok helyrehozása: ez lesz első feladata az új tanácsnak. Ha pedig ezenfelül be tudja tölteni azt a hivatást is, hogy kezeiben összpontosítván az ipari és kereskedelmi oktatás szellemi vezetésének minden szálait, a szakoktatás ügyének modern irányait megalapítja és a haladó kor követelményeivel együtt előreviszi: akkor a tanács működése

feltétlenül csak annyi szükséges, hogy egy és ugyanazon időben mindketten különösen kedvező kedélyállapotban legyenek. Már most, vajjon nem lehetséges-e, hogy egy szép napon csak előáll valami tudós azzal, hogy talált utat és módot arra, hogy az ilyen szellemi érintkezéshez megkívánt kedélyállapotot előidézhesse? Nem volna-e sokkal kellemesebb, ha nem volnánk rántalva a lassú és sok bajjal járó távbeszélőre és egyszerűen azt mondhatnók: „Közvetlen összeköttetést kívánok (például) a pekingi rendőrfőparancsnok agyával!” Még csak egymás nyelvét sem kellene értenünk. Egyszerűen gondolatunk utján közlekednénk és néhány rövid perc alatt annyit beszélhetnénk, a mennyire, ha szavakat használnánk, órákra volna szükségünk. Telefon, telegráf, már maguk a szavak is lassúságuknál fogva innen-onnan hasznavehetetlenek lesznek a mai világ számára. A holnapnak már valami gyorsabbat kell teremteni.

Igaz tisztelőjük:

Mark Twain.

(Clemens S. L.)

(A „Mark Twain” tudvalevőleg csak álnév. A kitűnő humoristának igazi neve Clemens Samuel L. 64 évvel ezelőtt született az Unióban, Florida állam hasonló nevű városában. Írói álneve még abból az időből származik, a mikor a Mississippin tengerész szolgálatokat teljesített. A tengerészek ugyanis a súlyosító ólom kezelésénél „mark two” helyett a „mark twain” szavakat használják.)

Utóirat: Ezt a levelemet nem tartom magán-érdeklődnek és pedig azért nem, mert nem tartalmaz semmi olyast, a mi nem kerülhetne a nyilvánosság elé és miért minden tekintetben helyt ne állhatnék.

Mark Twain.

korszakos lesz nem csak a hazai szakoktatás terén, hanem eredményei révén a magyar közgazdaságban is.

Sz. B.

Kronstadt vagy Brassó.

Brassó, okt. 1.

Brassó megye törvényhatóságának mai közgyűlése rendkívüli érdekes lefolyású volt. A szászok vad szenvedélyessége, mely a helynevekről szóló törvény óta lelkiüket áthatotta, elemi erővel tört ki a közgyűlésen. Megjelentek ott csaknem az összes bizottsági tagok, köztük ugyszólván valamennyi magyar is. Számuk azonban a szászokéhoz képest oly csekély, hogy az, hogy bármely igazságos állami ügy a törvényhatóság gyűlésén győzelemre jusson, feltétlenül ki van zárva. A közgyűlésen Maurer Mihály főispán elnökölt, a kinek ma nehéz napja volt. Miután egy sereg lényegtelen ügyet letárgyaltak, Jakelius megyei aljegyző azt a főbbbeosztást terjesztette elő, melyet Moór és Zakariás bizottsági tagok a város ama határozta ellen adtak be, hogy Brassó hivatalos nevét „Kronstadt”-ot követelik. Együttal beterveztette a városi tanács választását is a magyarság felebbezésére, amit a szász tagok üvöltő helyesléssel kísérték. Ebben a kísértő iratban a tanács tendenciósusan csoportosított adatokkal iparkodik Kronstadt-ot régebbi elnevezésének feltüntetni s némely passzusában dúván sértetgeti a magyarságot.

Az ügyiratok fölolvastása után a főispán felhívja a megyei bizottsági tagokat, hogy a szóban lévő kérdést minden szenvedély, elfogultság és életség nélkül tárgyalják.

Az első szónok, Moór Gyula evang. főesperes az egyik felebbező, követi is a főispán intelmét: nyugodt, tárgyilagos hangon vezeti be a vitát. Tiltakozik a városi tanács elfogult és pártos magatartása, valamint sértő kitételei ellen. A szászokat viszont kéri, hogy nyugodjanak bele a változhatatlanba. Sőt bizonyos benne, hogy — miután ők a törvény előtt mindig meghajoltak — ezuttal is készséges szolgái lesznek a törvények (Ellenmondások). A magánérinkezésben mindenkor zavartalanul használhatják a Kronstadt-ot s ő megígéri, hogy amikor csak németül fog beszélni, ő is Kronstadtot mond Brassó helyett. Végül a város határozatának megsemmisítését s Brassónak hivatalos névül való megállapítását indítványozza (Élénk ellenmondások).

Thomas szász leányiskolai igazgató a szászok zajos helyeslése közt védelmezi Kronstadtot. A szász nép érzésére hivatkozik, mely magának tudja az egész Barcaságot annak német elnevezésével együtt.

Orbán Ferencz áll felső kereskedelmi iskolai igazgató az adatok roppant halmazával kétségteleen kimutatja, hogy „Brassó” régebbi elnevezése, mint Kronstadt. Visszamegy II. Endre és IV. Béla koráig, mikor a szász városot okiratokban Brassónak nevezték. Sőt, hogy a hatás teljes legyen, idézi Weisz Mihály-nak a híres szász vezérférfiúnak több írását, melyben folyton Brassót emleget. Végül felhívja a szászokat, hogy a magyar állam fennhatóságát ismerjék el, miután a szászok még olyan időkben is mikor a legnagyobb kiváltságokat élvezték, független a magyar államhatalomtól.

Lassel szász tanár csak a főispán többszörös figyelmeztetése után tér a tárgyra. Polemizál Orbánnal s azt bizonyítja, hogy Brassó régi elnevezése nem a mai városra, hanem a vidékre vonatkoztak. Miután még nagyképűen forradalommal is fenyegetődzött, amit részben derűtség, részben főispáni rendreutasítás követett.

Dr. Zakariás János mondott nagyhatású beszédet. A szászok egy része tüntetően kivonult a teremből, de a többi kénytelen volt nyugodtan meghallgatni, hogy a szászok egykori kiváltságai megszűntek, 1848. óta egységes magyar állam van ebben az államban az uralkodó magyar faj s a nemzet törvényhozása a magyar királlyal egyetemben a döntő hatalom. Tiszteli a szászok kegyeletét, de a nemzeti egység s az állam érdeke előbbre való mindennél.

Két szász pap beszélt ezután: Schiel és Sindel, akik azt keseregeték, hogy a szász nép nem tud beletnyugodni a német helyneveknek megmagyarosításába. Sindel különösen azzal érvel, hogy az iskola-

könyveket meg kell majd semmisíteni, mivel mindannyiban Kronstadt van Brassó helyett.

Rombauer Emil kir. főigazgató, hogy minden szász megérthesse, engedelmet vesz magának, hogy németül szólhasson. Először is bebizonyítja, hogy Brassó jóval régebbi elnevezés, mint Kronstadt. Másodszor konstatálja, hogy névmagyarosításról szó sem lehet, mivel Brassó nem magyar, hanem szláv helynév. Tagadja, hogy a törvénynek politikai célzata volna; tisztán adminisztratív szükség hozta létre. Hogy a szászok, mennyire tuloznak s mennyire elvesztették biggadságukat, legjobban bizonyítja a Kronstadter Tageblat egyik cikke, melyben azt követeli, hogy Vilmos császár ne China ellen vigye a katonaságát, hanem Magyarország ellen. Ugyanabban a számban írja ezt a mérsékelt szász lap vezércikke, amelyben tiltakozik ama vád ellen, hogy a szászok hazaárulók. Végül figyelmezteti a szászokat, hogy izgatásaikkal ne tegyék még rosszabbá a helyzetet. Nem a magyar sovinizmus az ő legnagyobb ellenségük, hanem a saját sovinizmusaik. A kifogástalan németiséggel és lelkes pathosszal előadott beszéd a szászokra is mély benyomást tett.

Még dr. Römer szász tanár és Länger román bizottsági tag beszélt. Az előbbi főispáni rendreutasításban részesült. A szavazás eredménye ismeretes, a szászok győztek.

Feltűnő volt a megyei közgyűlésen, hogy az öt szász szónok közül három tanár, kettő pedig lelkész. Nagyon jó tudni a kormány-nak, hogy kikre van bízva a szász tanuló ifjuság nevelése s a szász polgárok lelki gondozása. Ugyancsak a szász tanárok és lelkészek izgatnak sajtójukban is nap-nap után a magyar állam ellen, anélkül, hogy fölöttes hatóságuktól bármikor is rendreutasításban részesülnének. Nem kevésbé felháborító, hogy a csekély számú magyar megyei bizottsági tagokat a túlnyomó többségben levő szászok folytonos üvöltésükkel és sértéseikkel valóságos terrorizálták. A főispán hasztalan parancsolt rendet, a lármá minduntalan ismétlődött. A gyűlésterem rossz berendezése pedig annyira vakmerővé tette a szász hallgatóság egy részét, élükön a hírhedt Lurtz Károlyval és a csángóból szászá vedlett Korodi Lutz szász tanárral, hogy a magyar bizottsági tagok beszédeibe közbe kiáltottak, a személyüket gyalázták, a magyarságot szemtelen szavakkal sértetgettek. Minthogy a bizottsági tagok ülései nincsenek elkülönítve a hallgatóság számára fentartott helytől, ezek az emberek szabadon garázdálkodhattak s ha már a főispán csöngetyűje megszólalt, egy-egy percze kisompolyogtak a teremből, hogy ismét bejövén, újra kezdjék a rendzavarást.

A szászok kétes dicsőségében kívánt osztozni az a két oláh szónok, aki a megyegyűlésen felszólt. Az egyik Lengeru román ügyvéd volt, a másik Muresan laptulajdonos. Amaz azzal gyanúsította a vármegye magyar főjegyzőjét, hogy nem híven reprodukálja a szónokok beszédeit, Muresan pedig azzal fenyegetődzött, hogy mindazon oláhokat, akiket a rendőrség az oláh színek használata miatt megbüntetett fel fogja hívni, hogy az elítélésbe semmi körülmények közt se nyugodjanak bele s az oláh színeket továbbra is használják. Erre mondta a főispán, hogy Muresánt, mint izgatót pörbe fogatja s hiába lármázik Dáko-Romániából soha sem lesz semmi.

Az ülés izgatott hangulatban ért véget. A magyarok és a nemzetiségek közt való szakadás teljes. A szenvedélyek sohasem voltak ennyire felkavarva, mint most. A megdühödött szászokat csak hideg zuhany tudná kijózanítani a helynevekről szóló törvény gyors, radikális, a magyar állam tekintélyének megfelelő életbe léptetése.

CSARNOK.

A nők önálló foglalkozása.

Bármennyit beszéljenek a nőemancipáció ellen, tért foglal az. S hova tovább ott tartunk, hogy szinte sajnálva, el sem fogjuk hinni, hogy a egyenjogúsításért a foglalkozásban vitázni lehetett.

A kérdés nálunk is fontos. A statisztika szerint 150,000 leány van nálunk, a ki harmincz esztendőskorig nem megy férjhez, az özvegy és elvált

nők száma az egymilliót meghaladja, miért ne lehetnének ezek önálló kereseti pályákra. Pedig ebből a hatalmas számból csak kis része talál még önálló keresetre, van — hogy kerek számokban szóljunk — 10,000 tanítónő és nevelőnő, 12,000 kis szatócs, 12,000 szülésznő, 30,000 iparos, 800 vasut- és postahivatalnok.

Angliában 3 és fél millió nő keresi meg kenyerét, a tanítónők száma magában 122,000, 500 lapszerkesztő és hírlapíró belőle.

Franciaországban négy millióra megy az önálló keresettel bíró nők száma. Az igaz, hogy itt házasodnak meg legnehezebben a férfiak. Itt az apácák száma 90,000.

A porosz nők — noha ott három millió keresi kenyerét — helyzete nehéz, a női munkát nem értékelik, iskolában tanításra alkalmazni nem szeretik.

Svejciban csak magában a gyárakban 220,000 van alkalmazva.

Oroszországban a 30 millió nő közül 250,000, a kinek foglalkozása van. (A csolódokat a számból kiveszem.)

Olaszországban hat millió talál foglalkozást, csak a korall gyárakban 10,000 dolgozik.

Amerikában a női orvosoknak hallatlan jövedelmük van, Filadelfiában hat orvos van, a kinek 20,000 dollárnál több évi jövedelmük van. Aránylag az európai nők között a legtöbb jövedelme van az angolnak, a francia a legkönnyebben költ, a német és a svejci nő a legtakarékosabb.

Rockefeller kisasszony Bécsben.

John D. Rockefeller amerikai milliárdosnak, a „petroleumkirály”-nak leánya, Rockefeller kisasszony pár nap óta Bécsben időzik. Fülbaj ellen keres Bécsben gyógyulást. Szerény, egyszerű külsejéről nem lehetne fölismerni, mily rengeteg vagyon vár rá. Atyja vagyonát kétszáz millió dollárba becsülik. Atyjáról, akinek minden másodperczben két korona jövedelme van, azt mondják, hogy óriási vagyonát lankadatlan szorgalommal szerezte s ma is úgy dolgozik, mint akkor, amikor még semmije sem volt. Azonban ha ma fölkel, mire felöltözik 7200 koronával szaporodott a vagyona. Hét órákor reggelizik s mire befejezte reggelijét, 14,000 koronával gazdagabb. Irodáit reggel 9 órákor kezdi sorba járni s amidőn a Droadwayon keresztül megy, vagyona 28,000 koronával emelkedett. Óráról-órára gyarapodik ez az óriási gazdagság s este 6 órákor, amikor az ebédhez elkészül toalettijével, 86,400 koronával gazdagabb, mint reggel volt. Bécsben az ezermillió leányt sokan megbámulják. Nem azzal kelt fölűnést, amivel dúsgazdag honfitársai, nem fejt ki olyan pompát, egyszerűen él s a legfőbb öröme abban telik, ha jól tehet. Az uton is kerül minden fölűnést, egy ur és két nő társaságában utazik. Háziasságáról a következőket írják: A minap, atyja születésnapján, 5 maga készítette az ebédet, mire az apa egy lepcsételt borítékot adott át neki, melyben 50,000 dollár szülő check volt. Rockefeller kisasszony boldog menyasszony s hozományát tíz millió dollárba becsülik. A bécsi vendéglőben, ahol megszállt, a második emeleten bérelt néhány szobát. Összes podgyásza két börönd. Csak rövid ideig marad Bécsben s hír szerint Budapestre is eljő.

Új rendszerű tűzoltás gázakkal.

A tűzoltás jelenleg vízfecskendezéssel történik. Primitív módja ez a tűzoltásnak, de már annyira beletörődött az egész emberiség ebbe a nem modern tüzelésbe, hogy szinte furcsán hangzik az, ha a víz nélkül való tűzoltásról esik szó. A vízzel való tűzoltás a következő elven alapul: Mikor valamely anyag ég, annak bizonyos hőfoka van. Ha erről a hőfokról lehűtjük, nem képes tovább égni. A fa például 200 fok alatt már nem ég lánggal, tehát ha le tudjuk 200 fokra hűteni az égő fát, az elalszik. A víz a legolcsóbb hűtő anyag s fecskendezéssel könnyen kezelhető. Ámde nagy tűznél, épen mivel az a feladata, hogy lehűtse a környezetet és az anyagokat, nem tud megfelelni, hanem inkább az égést táplálja azáltal, hogy alkotó elemeire bomlik s nagyobb tüzlángok keletkeznek. Az oltásnak tehát az a módja, hogy lehűtjük a környezetet és az anyagot magát, nem a legjobban. Van az égésnek egy másik szükség-

feltétele, amelynek elvonásával messzebbre tudnak menni. Ház nem éghet el levegő nélkül, tehát, ha a levegőt elzárjuk a tüztől, akkor rögtön megszűnik az égés és ehhez kevesebb fáradság is kell, mint a vízzel való tűzoltáshoz. Nézzük csak, hogyan lehet a levegőt elvonni a tüztől. Van egy anyag, az a neve ammoniak. Ezzel az anyaggal készítik a mesterséges jeget. Ha egy égő fadarabot ammoniakba teszünk abban mentem el fog aludni a fadarab, mert az ammoniak az égést nem táplálja. Egy darabig füstöl még a fadarab, azután kihül végleg az ammoniak légkörben. Ha tehát egy égő házat ammoniak légkörbe tehetünk, akkor az is ki fog aludni. Ámde hogy lehet azt elérni, hogy egy ház ammoniak-légkörbe jusson? Ugy, hogy ammoniak-vizet fecskendezünk a házra s akkor sűrű fellegben emelkednek az ammoniak-gázok föl a háztól, elszorítva maguk mellől minden levegőt. Ha egy óráig ezt az ammoniakos légkört folytonos fecskendezéssel fent tartjuk, akkor a tűz teljesen kialszik, mert az ammoniakban nem tud a fa és szalma égni, de még a petroleum sem. A gázzal való tűzoltásnak igazi haszna azonban a szinpadon és nagy gyárakban lehet, mert a gázzal való tűzoltás önműködően rendezhető be. Álljon itt az alábbiakban, hogy mi módon történik ez a gázokkal való önműködő tűzoltás. Nagy edényekben föl van halmozva a tüzet nem tápláló gáz s ezeknek a csövei a gyűlékony szinpadra szolgálnak. A csövek végei könnyen olvadó viaszszal úgy vannak beékelve, hogy azok már 50-60 fok melegenél, tehát már a legparányibb tűznél kiolvadnak s ezáltal villamos készülékekkel megnyitják az edények csapjait s a sűrű tűzfojtó gázok nagy robajjal a terembe hatolnak. Ekkor kezdődik meg a tulajdonképeni tűzoltás víz nélkül. És ennek az a nagy előnye van, hogy a tűz abszolút nem bír terjedni s amellől a víz okozta károk sem lépnek föl, amilyenek a plafon-átvizesedés és a többi. Ez az új tűzoltó mód azrét terjed lassan, mert a régi tűzoltó rendszerek már nagyon mély gyökereket vertek.

Új akkumulátorok.

Mai világban ez a szó: akkumulátor, oly szorosán kapcsolódik az automobil meg a villamosság fogalmával, hogy szinte nem is gondol az ember ennek a szónak az eredeti jelentőségére. Akkumulátor összegyűjtőt jelent s rendszerint azok a szerkesztetek kapják ezt a nevet, amelyek erőt gyűjtenek össze. Egy nagy gabonarakár is akkumulátor, ámde nem erőt, hanem anyagot gyűjt össze, tehát nem hívják akkumulátornak. Az összegyűjtés legprimitívebb formáját Franciaországban alkalmazták. Száz meg száz rab puttonyban vizet hordott egy toronyban s a rabok így összegyűjtött erejével vízikereket hajtottak, tehát munkát végeztek. Ez a primitív akkumulálás ugyanazon az elven alapul, mint a legökölteesebb villamos akkumulátor vagy órárugó szerkezet, mindegyik erőt gyűjt. Az órárugóban felhalmozódik a rugalmas erő és ez 24 óráig folyton dolgozik. Az akkumulátorban felhalmozódik a villamos erő és ez az automobil hajt. Éppen így a toronyban felhalmozódik a raboktól odavitt víz és ez vízikereket hajt. Ha az órárugót tovább is összehasonlítjuk a villamos akkumulátorral, akkor nagyon érdekes és nehéz fizikai problémákat fogunk egyszerre áttekinteni, amelyeken az új automobilon alapulnak. Az órárugó az összenyomás utánsiet kiterjedni, hogy egyszerre vissza ne pattanhasson s a sok belepréselt erő egyszerre ne használódhasson fel, az órárugót egy inga szabályozza s így a rugalmas ereje nem tud egyszerre érvényre jutni, csak 24 óra alatt. Épen így az akkumulátornál. Ha a villamos áramot átvezetjük az akkumulátoron, akkor az magába szedi a villamosságot úgy, hogy a pozitív és negatív sarkain levő atomjait előséréli. Mikor egy szál dróttal ezt a két össze-vissza eserélt polust összekötjük, ugyanaz az eset áll be, mint mikor az órárugót egyszerre be engedjük szaladni, az atomok sietnek vissza a helyükre s így az akkumulátor egyszerre elég, kiadja erejét. De ha motort kell hajtania és automobil kell huznia, akkor az atomok nem rohanhatnak egyszerre vissza azép sorban adják ki az erejüket és huzzák a terhet. Jelenleg az a nagy hátránya van az akkumulátoroknak, hogy nehezek, azaz sok atomnak kell a helyére menni, míg valami kis érezhető erőt tudnak kifejteni. Az pedig a legnagyobb baj, hogy az akkumulátorokat ólomból kell

készíteni, épen a legnehezebb fémből. Az új akkumulátorok, amelyekkel most kísérleteznek, alumínium vegyületekből készíthetők. Alapelvük ugyanaz, mint az ólom akkumulátoroké, de még jelenleg nem lehet velük olyan eredményeket elérni, hogy a gyakorlatban, az automobil-üzemben is használhatók lennének.

Ujdonságok.

— Időjárás. A nagy hőségnek vége van, s az ős lassanként beköszönt. Hűvös éjszék, lombhullás, fanyar szelek, mind az ős szomorú jelei, már felléptek s bármily enyhén süt is olykor-olykor a nap-sugár, a természet halad a tél felé.

— Gyászistentiszteletek. Az aradi 13 félisten halálának évfordulóját az idén is méltó fénnel ünnepelte meg városunk hazafias polgársága. Dél-előtt 10 órákor a róm. kath. templomban volt mise, melyet Benkő Pál ny. esperes mondott fényes segédlettel. Az ev. ref. templomban 11 órákor kezdődött az isteni tiszteltet, Czirmai Zoltán s. lelkes volt az ünnepi szónok, ki ifjai hűvvel és lelkesedéssel adta elő szép és tartalmas beszédét. Az istentiszteleteken testületileg megjelentek: „a függetlenségi és 48-as kör”; az áll. el. isk. tanítói kara; az árvaház növendékei; a római katolikus főgimnázium ifjusága (csak a katolikus templomban); az áll. polg. fiú isk. (csak az ev. ref. templomban). A templomi ünnepélyek lezajlása után Józsiás ur összegyűjtö az 6 báránykát, elvezetvén őket a „kör” helyiségébe, nagy díkeziót mondanék. Hogy miről beszélt Józsiás ur az 6 szentelt báránykának, azt felesleges elmondanunk: úgy is tudja mindenki, hogy Józsiás urnak mik a kedvencez témái.

— Értékes adomány a polgári leányiskola könyvtára javára. Főtisztelendő Tamássy Imre helybeli róm. kath. plébános ur, a polgári leányiskola könyvtárának 274 korona és 80 fillér értékű könyvet adományozott, mely szép adományért az iskola hálás köszönetét e helyen is készséggel nyilvánítom; Balázs Márton igazgató.

— Nyilvános köszönet. Egy magát megnevezni nem akaró urhölgy a polgári leányiskola szegény sorsu tanulói részére 10 koronát juttatott hozzá, segélykönyvek beszerzésére. Ezen nemesszívű adomány átvételét hálás köszönettel nyilvánosan nyugtázom; Balázs Márton igazgató.

— Rablótámadás egy vonat ellen. Karkovból táviratozzák; Rizov és Lyubetin állomás között nyolcz tagból álló rabló banda megtámadott egy tehervonatot. A rablók megállították a vonatot s ezután borzasztó harcot támadt köztük és a vonat személyzete között. Végül a rablóknak sikerült négy értékes csomaggal elillaniok.

— Köszönet. Nagyságos Benke Gyula városunk nemesszívű országgyűlési képviselője a polgári leányiskola javára rendezendő okt. 7-iki táncostély alkalmából belépő jegyének megváltása czimén, 20 koronát küldött, melyért hálás köszönetet mond az estély rendező bizottsága nevében, Balázs Mártonné háziasszony.

— Álszékelők. A budapesti kereskedelmi és iparkamara arról értesítette a fővárost, hogy oláh-czigányok két osztrák gyár selejtes minőségű szövött áruival járják be a várost. Az oláh-czigányok a gyárak szigorú utasítására azzal ámitják a közönséget, hogy áruik székellyházi iparcikk. A tanács erről a visszaéléssről értesítette az összes kerületi előjáróságokat és a rendőrséget és elrendelte, hogy a hálalók ellen a legenergikusabban járjanak el.

— Milyen idő lesz októberben? A mult havi derült, verőfényes napokat kellemetlen, esős napok fogják felváltani, sőt a hó végén havazások is várhatók. A hőmérséklet, leszámítva egy pár napot, a hó elején, természetesen az időjáráshoz alkalmazkodva, hideg lesz. Így mondja ezt legalább a nagy német időjós, Falb. kinek jóslata csak annyiban lehet ránk nézve vigasztaló, hogy az nagyobbára csak szűkebb hazájára Németországra vonatkozik.

— A római zarándoklatok jövedelme. Rómából jelentik, hogy a vatikáni körökkel összekötetésben levő Lombardía című lap szerint a vatikáni főpenitencziárius és főpénztárnok a szent év jövedelmét 600 millió frankra becsüli. Így tehát az anyagi siker föl l mulja a legvérmesebb reményeket is mert a Vatikánban legfőllebb 200 millió líra jövedelmet remélnek.

HIRDETÉSEK.

BUTOR

készpénz fizetés mellett olcsó áron
beszerezhető

ifj. JANCsó MÓZES

butorraktárosnál

Kézdi-Vásárhelytt.

Csak ezzel a tör-
vényes. bej. védő-
jeggyel valódi.

LONDON,
Chief Office S. W.
48 Brixton Road.

Főraktárak:
Barmann,
Angel India,
Agen. Egrén.

Alger.
Amsterdam,
H. Sanders,
Rokin 2.

Basel,
Gut. János győg-
tár, W. Krato.

Bolgrad,
Nikola A. Dolini,
gyógytár Mihály

fejőlelmek,
Kőpontú raktár
Szerbia részére.

Berlin, C.
Bologna,
Brükselles,
Pharmacie Ch.

Delaure & Co.
Budapest,
Török J.

Dr. Egger L. & J.
Gairo.

Osaka a. Kh.,
Noris.

© Debrecen.
Stich, Luxemburg.
Schmidt P.,
gyógytár.

THIERRY A. mell- és gyomor-balzsamát

(a melyet az egészségügyi hatóság megvizsgált)
az egész világ kedveli és mindenütt keresik. Csak
akkor valódi, ha az oldalt látható zöld, a törvény-
széknél bejegyzett „papoa“-védőjeggyel van ellátva.
Földmulhatatlan szer minden mell-, tüdő-, máj-,
gyomorbetegség ellen stb. kúrási és ki-
tűnően hat és sebet gyógyít.

Egy próbavag bérmentesen 1 korona 40 fillér.
Szájfelküldés csak előzetes fizetés esetén.

Thierry A. centifoliakenőcső

(osodakenőcsőnek nevezik)

utolérhetetlen szívó ereje és gyógyítóhatása. Opera-
ciókat a legtöbb esetben fölöslegessé teszi. E kenőc-
sőt egy 14 éves, gyógyíthatatlannak tartott esen-
st, utabban pedig egy 22 éves rákszerű bajt gyó-
gyítottak meg. Antiszeptikus és gyógyítóhatása min-
denféle seb gyógyításánál.

Próbavag bérmentesen 1 kor. 30 fill. Csak előzetes fizetés esetén küldjük meg.

Óvakodjanak utazatóktól és kerüljék az értékte-
len, ugynevezett halsi kenőcsöket s más efféléket.

Cím: A. Thierry, gyógyszerár és gyár a Védőangyalhoz,
Prograda, Fragerhei felé, a Déli vasut mentén.

Prospektus ingyen és bérmentve.

E szerek sohasem remlanak meg és jó azokat
használatra készen a háiban tartani. Az összes má-
vált államokban bejegyzett védőjeggyelnek utaztatás
a törvény tiltsa.

Insigene,
Bordogne, Kopen-
hága,
fabriken Iarna.
Milano,
A. Bertoloni.
Malmo, Serrige,
Apok. Lejonek.

Nantes,
Pharmacie
O. Fredet.
Nápoly. Palermo.

Páris,
Pharmacie
Francaise, 1 & 2,
Place de la Repu-
blique, Phar-
macie Degrey, 11,
Rue des Francs

Boulogne.
Prága,
Róma,

Corre, Agenzia
del Polidromo.

Bombay,
Pharmacie
F. Corroth.

Szarkova,
Szeged.

Temesvár.
Trienat. Vienne.
Vienne. Zürich.

Trienat. Vienne.
Vienne. Zürich.

Trienat. Vienne.
Vienne. Zürich.

Trienat. Vienne.
Vienne. Zürich.

Trienat. Vienne.
Vienne. Zürich.

Trienat. Vienne.
Vienne. Zürich.

Nemi bajoknak elkülönített osztályok.

Sok évi tapasztalatunk igazolja, hogy

DR PALÓCZ v. kórházi orvos, k. egészségügyi tanár

gyógymódjával

Budapest, VII. Kerepesi-ut 10 szám, még idült
(krónikus) betegségekben szenvedők is

biztos gyógyulást

érnek el. Tíz (10) nagy gyógyterem. Gyógykezelés
egész napon át. Levélre kimerítő válasz.

Rendelés: d. e 10-12-ig és d. u. 2-5-ig.

Ugyanott kapható és megrendelhető „Népszerű orvosi
tanácsadó” II-ik kiadás. Irta: Dr. Palócz. Ára 3
(111. 2-0.) korona.

Vértisztító-, idegerősítő- és soványító-kurák.

Ideg-, gyomor- és női bajok.

Reuma, köszvény, hurutok.

MEGHÍVÓ.

A kis-borosnyói Fillerbank, takarékszövetkezet

IV-ik évi rendes közgyűlését

1900. október hó 14-én délelőtt 8 $\frac{1}{2}$ órakor a kis-borosnyói állami iskola he-
lyiségében tartja meg; melyre a szövetkezet tagjait tisztelettel meghívhatnak.

Tárgysorozat:

1. Igazgatói jelentés és zárszámadás az 1899-ik üzletévről.
2. A felügyelő bizottság jelentése.

3. Egy igazgatósági tag választása.
4. Felügyelő bizottsági tagok választása.
5. Indítványok.

1899. december 31-én a tagok száma 257, az üzletrészek száma
pedig 1015 volt. Az év folyamán belépett 2 új, 5 régi tag 31 üzletrészszel
és kilépett 4 tag 9 üzletrészszel, kizárattott 7 tag 7 üzletrészszel. Felmondás
alatt 5 tag 14 üzletrészszel volt.

Kis-Borosnyó, 1900. október hó 3-án.

Az igazgatóság.